

Ιστορία. Από τη δεύτερη προχριστιανική χιλιετία ως την ιστορική εποχή η περιοχή του σημερινού νομού Σερρών κατοικείται από διάφορα θρακικά φύλα, που συγκροτούσαν ανεξάρτητες και αυτόνομες επικράτειες με ιδιαίτερους βασιλιάδες. Τα ονόματα των φυλών αυτών (Σιρροπαιόνων, Παιόπλων, Οδομαντών, Βισαλτών, Ηδωνών, Σιντών, Αγριάνων, Μαιδών, Ζαιελέων), που αργότερα συγχωνεύτηκαν με τους Έλληνες και εξαφανίστηκαν, τα διέσωσαν οι αρχαίοι συγγραφείς.

Οι σημαντικότερες περιοχές, που πήραν το όνομά τους από τις φυλές που τις κατοικούσαν, ήταν:

- Βισαλτία: Περιλάμβανε τη σημερινή περιοχή Νιγρίτας - Σωχού. Ο Ηρόδοτος αναφέρει πως ο βασιλιάς της αρνήθηκε να ακολουθήσει τους Πέρσες εναντίον της Ελλάδας και κατέφυγε στη Ροδόπη, και όταν πέρασε ο κίνδυνος και επέστρεψε, τύφλωσε τους γιους του, οι οποίοι είχαν προσχωρήσει στους επιδρομείς παρά τη διαταγή του. Περίπου το 479 π.Χ. η Βισαλτία αποτέλεσε τμήμα της Μακεδονίας. Αργότερα, στα χρόνια του Περικλή, εγκαταστάθηκαν εδώ χίλιοι Αθηναίοι άποικοι φέρνοντας τα πολιτιστικά μηνύματα του αθηναϊκού χρυσού αιώνα. Πολλές βισαλτικές πόλεις παραδίνουν οι αρχαίες πηγές, με σπουδαιότερη, όπως φαίνεται, την Άργιλο, η οποία δέχτηκε αργότερα τον αποικισμό Ανδρίων και έμεινε αυτόνομη ως την εκστρατεία του Ξέρξη (480 π.Χ.). Μετά την αποχώρηση των Περσών οι Αθηναίοι την περιέλαβαν πάλι στη συμμαχία, στην οποία θα παραμείνει ως την εποχή που θα διευκολύνει το Λακεδαιμόνιο Βρασιίδα να καταλάβει την Αμφίπολη και θα λάβει για ανταμοιβή, με την ειρήνη του Νικίου (421 π.Χ.), την ανεξαρτησία της. Αν και μικρή σε έκταση η Βισαλτία περιλάμβανε πολλές ακόμα πόλεις: το Κερδύλλιον, πόλισμα κοντά στην Αμφίπολη, στο οποίο στρατοπέδευσε ο Βρασιίδας πριν πολιορκήσει την Αμφίπολη· η Βέργα, «απέχουσα της Αμφιπόλεως διακόσιους σταδίων», πατρίδα του κωμικού Αντιφάνη, από την κωμωδία του οποίου Άπιστα είχαν δημιουργήσει οι αρχαίοι το ρήμα βεργαΐζειν, που σήμαινε να λέει κανείς ψέματα (άπιστα)· την Όσσα, τας Καλλιτέρας, την Ορεσκία, την Ευπορία και την πρωτεύουσα Βισαλτία. Οι Βισάλτες διακρίθηκαν για την αντρεία τους και για την αφοσίωση τους στον τελευταίο βασιλιά της Μακεδονίας Περσέα κατά τους αγώνες του εναντίον των Ρωμαίων.

- Σιντική: Περιλάμβανε τη σημερινή περιοχή Σιδηροκάστρου - Ηράκλαας. Οι Σιντοί, το θρακικό φύλο που την κατοικούσε, είχαν έρθει από τη Λήμνο. Ανεξάρτητοι στην αρχή, υποτάχτηκαν τελικά στους Μακεδόνες. Η πρωτεύουσα τους Ηράκλεια η Σιντική, που αναφερόταν ως «Αμύντου (αδελφού του Φίλιππου Β') και Φίλιππου κτίσμα», φαίνεται να επέζησε ως το 10ο π.Χ. αι., οπότε την αναφέρει συχνά ο Κωνσταντίνος ο Πορφυρογέννητος. Ο Πτολεμαίος αναφέρει δύο ακόμα πόλεις της Σιντικής: την Τρίστυλο και την Παροικόπολη.

- Ηδωνίς: Τοποθετείται στη σημερινή περιοχή Ζίχνης - Αλιστράτης και Δράμας. Γενάρχης των Ηδωνών, που ήταν περιφημοί στην αρχαιότητα για την οργανιστική λατρεία του Διόνυσου (κάποτε που ο βασιλιάς τους Λυκούργος θέλησε να θέσει

περιορισμούς, ο όχλος εξαγριώθηκε και τον πέταξε στα άγρια άλογα που τον κατασπάραξαν) αναφέρεται ο Ηδωνός, γιος του Άρη και της νύμφης Καλλιρρόης, θυγατέρας του ποταμιού Νέστου. Στην Περσία, στον Τίγρη ποταμό, βρέθηκαν νομίσματα, φερμένα πιθανώς από Πέρσες στρατιώτες, που αναφέρουν στις επιγραφές του βασιλιά των Ηδωνών, Γέτα. Αικμαίες πόλεις των Ηδωνών ήταν οι Φίλιπποι, η Απολλωνία, η Οισύμη, η Γαλημός, η Ύδατος, η Νεάπολις, το Ακόντισμα, η Πίσηρος, η Γάζωρος, η Πέρνη, η Τράγιλος, η Μύρικνος, πρωτεύουσα μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, η περιφέρμη Αμφίπολις και η Σκαπτή Ύλη, ονομαστή για τα πλούσια μεταλλεία της χρυσού και αργύρου, που τα εκμεταλλεύονταν αρχικά οι θάσιοι και μετά τα πήραν οι Αθηναίοι- εδώ είχε κτήματα, κληρονομιά από τη μητέρα του, ο Θουκυδίδης, ο οποίος έγραψε εδώ και την ιστορία του.

- Μαιδική: Απλωνόταν στα ανατολικά της Στρώμντσας ως το Μελένικο και στην προς τα βόρεια περιοχή κοντά στο Στρυμόνα. Παρά τη μεγάλη έκτασή της φαίνεται πως είχε λίγες πόλεις: παραδίνονται μόνο τρεις: η Πέτρα (το σημερινό Πετρίτσι), η Δεσουδάβα και η πρωτεύουσα Ιαμφορίνα (όπου το σημερινό βουλγαρικό χωριό Γιαμπόρανα), η οποία στα χρόνια του Αλέξανδρου είχε μετονομαστεί σε Αλεξανδρούπολη, ύστερα από την καταστολή μιας ανταρσίας της (340 π.Χ.). Και οι Μαιδοί ήταν ανεξάρτητοι στην αρχή, αργότερα όμως υποτάχτηκαν, όχι πρόθυμα, στους βασιλιάδες της Μακεδονίας. Επί ρωμαιοκρατίας λεηλάτησε την περιοχή ο Σύλλας, τιμωρώντας την για τη φιλοπόλεμη και επαναστατική διάθεση της.

- Παιονία: Αποτελούσε τη σημερινή επαρχία Σερρών. Κατά το Στράβωνα, οι κάτοικοι των Σερρών και της περιοχής ήρθαν από την Τρωάδα πριν από τον Τρωικό πόλεμο και ήταν Παιόνες, Τεύκροι και Δάρδανοι. Οι Παιόνες, με τον Αμύντα τον Αρραβαίο, ήταν το πιο θαρραλέο και πιο ακροσωμένο στον Αλέξανδρο τμήμα κατά την ασιατική εκστρατεία του. Και αυτούς μαζί με τους Αγριάνες αναφέρει πριν από τη μάχη της Ισού ο Μακεδόνας στρατηλάτης, ως ένα από τα πλεονεκτήματα των Ελλήνων. Ιδιαίτερα διακρίθηκαν στα Άρβηλα, όπου σε στιγμή εξαιρετικά κρίσιμη για το μακεδονικό ιππικό διέλυσαν τους ιππομάχους Σκύθες. Η πρωτεύουσα τους, Σίρις η Παιονική, αποικία των Τρώων κατά τον Ηρόδοτο, η Siras Odomanticas των Ρωμαίων, έμελλε να ζήσει με το όνομα Σέρρες και να έχει μια λαμπρή ιστορία μέχρι σήμερα.